

ธรรม ทั้งหลาย ไม่ใช่ของเราไม่ใช่เรา

พระอาจารย์วิชย กัมมสัทโธ

ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ของเราไม่ใช่เรา

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุภโธ

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๓๓๒

ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ของเราไม่ใช่เรา

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ

www.wiweksikkaram.org

Facebook : สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม

Facebook : คณะศิษย์พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : คีรีส วัชรสุขจิตร

แยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชูมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕-๗๘๗๐-๓

ลิขสิทธิ์ของ : สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม

เลขที่ ๕๕ หมู่ ๑๑ ต.แก้งว อ.พล

จ.ขอนแก่น ๔๐๑๒๐

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

Facebook : Kanlayanatam

คำอนุโมทนา

มนุษย์ที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ ย่อมประสบกับความทุกข์ทุกคน ไม่มากก็น้อย ไม่มีใครไม่เคยประสบที่นี้เมื่อประสบแล้ว ทำอย่างไรจะออกจากทุกข์ได้ และจะไม่ทุกข์อีก อันนี้หมายถึงทุกข์ใจ ส่วนทุกข์กายนั้น ก็เป็นเรื่องของกายที่ต้องแก้ไข หรือรักษาโรคที่ทำให้เกิดทุกข์กาย หายก็หาย ไม่หายก็ตายเท่านั้นเอง การจะออกจากทุกข์ใจได้ ก็ต้องมาศึกษาในกายใจตนเอง หาความจริงให้เจอ เมื่อเจอความจริง ความหลง ความสำคัญผิดก็จะไม่มี ความไม่ทุกข์ก็จะเป็นผลตามมา

ที่นี้เราจะมาศึกษาในกายใจตนเองได้อย่างไร ผู้ที่ยังไม่รู้แนวทางปฏิบัติ ก็ต้องอาศัยกัลยาณมิตรหรือ

ลัทธิบุรุษมาแนะนำธรรมะ ที่พระพุทธเจ้ามาค้นพบและ
เผยแผ่ ธรรมะที่พระองค์มาค้นพบเป็นลัทธิธรรมคือ
ความจริง ที่มีอยู่แล้ว พระองค์ไม่ได้สร้างขึ้น เพียง
แต่พระองค์บัญญัติออกมาสอน เหตุนี้ธรรมะเป็น
ลัทธิธรรมจึงเป็นสากล ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติเข้าถึงได้
ไม่แบ่งแยกหญิงชาย เด็กผู้ใหญ่ ฆราวาสนักบวช
เชื้อชาติต่างๆ ขึ้นกับผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ด้วยเหตุนี้ทางชมรมกัลยาณธรรมได้มีจิตที่เป็น
กุศล ได้จัดพิมพ์ธรรมะเพื่อเผยแผ่ให้ผู้สนใจปฏิบัติ
ธรรม ได้เข้าใจแนวทางปฏิบัติ จึงขออนุโมทนาใน
กุศลเจตนานี้ และก็ขอให้ทุกท่าน รวมทั้งผู้อ่านได้
เห็นแจ้งความจริงในกายใจตนเอง พ้นจากกองทุกข์
ทั้งปวง เข้าถึงพระนิพพาน

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุโท

เมื่อเราไม่รู้แจ้งความจริงของกายใจนี้
มันก็เหมือนเราต้องทำงานแต่เราไม่รู้เรื่องงาน
ปัญหาย่อมเกิดกับเราจริงไหม
ปัญหาที่เกิดกับเราก็คือความทุกข์ใจนั่นเอง

“ธรรมทั้งหลาย ไม่ใช่ของเราไม่ใช่เรา”

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุโข แสดงธรรมที่ วัดสังฆทาน
อ. เมือง จ. นนทบุรี เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

“นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา
สัมพุทฺธัสสะ (๓ จบ)

ลัทธิเพ ธัมมา อนัตตตาติ ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ของ
เรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา”

ขอโอกาสพระเถรานุเถระ เจริญพร พุทธบริษัททั้งหลาย วันนี้เป็นโอกาสอีกวันหนึ่งที่อาตมาได้มาแสดงธรรมที่นี้เป็นครั้งที่ ๒ คราวที่แล้ว ได้มาแสดงธรรมเรื่องการปฏิบัติบูชาต่อองค์ท่านพระอาจารย์สนอง กตปุญโญ การบูชาคุณของท่านเป็นสิ่งที่พุทธบริษัทควรกระทำ บูชาที่เป็นผลเลิศ ที่พระพุทธรูปเจ้าท่านสรรเสริญคือปฏิบัติบูชา การประพาศปฏิบัตินั้น ยังพระสังฆธรรมให้ตั้งมั่นในกายใจของเรานั้นเอง อีกอย่างหนึ่งก็เท่ากับสนองคุณและปฏิบัติของท่าน ที่ท่านสมัยมีชีวิตอยู่ได้ดำเนินมา ได้พาเหล่าพุทธบริษัททั้งหลายประพาศปฏิบัติ ก็เพื่อความรู้แจ้งเห็นจริงในกายใจของเรานั้นเอง เป็นการสืบทอดอายุพระศาสนาลงในใจของเรา

หลวงปู่เทศก์ (เทศรังสี) ท่านเคยกล่าวไว้ว่า ศาสนาจะเจริญเสื่อมไม่ใช่ที่ถาวรวัตถุ ศาสนาจะเจริญหรือเสื่อมอยู่ที่ใจของมนุษย์เรานั้นเอง ถ้าเรามีการประพาศปฏิบัติอยู่ ทำให้ถูกต้อง ให้ตรงต่อสังฆธรรม คำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า จนได้รู้เห็นชัดแจ้งในสังฆธรรมนั้น ศาสนาก็เจริญในใจเรานั้นเอง เป็นการ

สืบอายุพระศาสนาที่ตรงจุด **ที่นี้บางคนก็อาจจะสงสัยว่า
ทำไมต้องปฏิบัติธรรม เราไม่ใช่นักบวช เราเป็นฆราวาส
เราไม่ต้องปฏิบัติธรรมได้ไหม** มันเป็นหน้าที่ของนักบวช
ไม่ใช่หน้าที่ของฆราวาส จะถูกหรือผิด อันนี้เอาตมาก็
จะทศนะให้ฟัง เหมือนเราต้องทำงาน ทุกคนในที่นี้
เชื่อว่าคงจะเคยทำงานไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง ถ้าผู้ที่มี
อายุแล้ว ส่วนนักเรียนนักศึกษาที่ทำงานในหน้าที่การ
เรียนนั่นเอง ที่นี้เมื่อเราต้องทำงาน ถ้าเราไม่รู้เรื่องงานนั้น
แต่จำเป็นต้องทำ ถ้ามีปัญหาจะเกิดใหม่ พวกโยม
ลองพิจารณาดู ปัญหาย่อมเกิด การทำงานนั้นก็
ยากลำบาก ความสำเร็จในงานนั้นก็ไม่มี ความทุกข์ยาก
ในกายในใจนั้น ที่งานมันไม่สำเร็จ ต้องถูกให้กระทำ
ก็จะเกิดขึ้น

ที่นี้คนฉลาดทำอย่างไร คนที่ฉลาดเมื่อรู้ว่าต้อง
ทำงานในหน้าที่นั้น ก็จะต้องศึกษาให้รู้แจ้งในงานนั้น
จริงไหม เมื่อเรารู้แจ้งในงานนั้นชัดแจ้งแจ่มแจ้งในใจ
เมื่อต้องไปปฏิบัติงานนั้น การทำงานนั้นก็ไมยาก แล้ว
ก็ไม่มีปัญหาเกิด หรือปัญหาเกิดก็น้อยจริงไหม ที่นี้
ในส่วนของเรา ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ เปรียบเสมือน

จะต้องถูกทำงานตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน หมายความว่าเราอยู่กับกายใจนี้ตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน **เมื่อเราไม่รู้แจ้งความจริงของกายใจนี้ มันก็เหมือนเราต้องทำงานแต่เราไม่รู้เรื่องงาน ปัญหาย่อมเกิดกับเราจริงไหม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเราก็คือความทุกข์ใจนั่นเอง** ความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น เกิดเพราะผลของการที่เราไม่รู้แจ้งในเรื่องกายใจ เพราะเราถูกบังคับอยู่ตลอดเวลาให้ต้องทำงาน เพราะเราไม่สามารถจะหนีจากกายใจนี้ได้ เมื่อมีความรู้สึกตื่นขึ้นมา ตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน เราก็อยู่กับมันตลอด จริงไหม เมื่อเราไม่รู้แจ้ง ความทุกข์นั้นล่ะคือผล คือปัญหานั้นเองมันเกิด

เหตุนี้ทำไมต้องปฏิบัติธรรม ก็เพราะเราต้องทำงาน เราก็ต้องศึกษาให้รู้เรื่องงานนั้นชัดแจ้ง ปัญหาจึงจะไม่เกิด ถ้าเราเข้าใจจุดนี้ประเด็นนี้ การปฏิบัติธรรมจึงไม่ได้แยกฆราวาสหรือนักบวช ไม่ได้แยกหญิงหรือชาย ไม่ได้แยกเด็กหรือผู้ใหญ่ ทุกคนอยู่กับกายใจนี้หมด เพราะฉะนั้นทุกคนก็ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจในกายใจ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมจึงไม่ได้แยกนักบวชหรือฆราวาส ไม่ได้แยกหญิงหรือ

ชาย ไม่ได้แยกผู้ใหญ่หรือเด็ก ที่นี้การบรรลุธรรมนั้น การจะเข้าใจในธรรมะนั้น ก็ไม่ได้แยกหญิงชาย นักบวช หรือฆราวาส เด็กหรือผู้ใหญ่ ขึ้นกับผู้นั้นปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นย่อมสามารถจะเข้าใจและบรรลุธรรม หรือเห็นแจ้งในธรรมนั้นเสมอเหมือนหมด เพราะฉะนั้นธรรมะนั้น ไม่ได้เลือกหญิงเลือกชาย เลือกนักบวช เลือกฆราวาส เลือกคนแก่ เลือกเด็ก เสมอภาคหมด ขึ้นกับกรรมของเราที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไหม ถ้าเราเข้าใจดังนี้ เราจะเข้าใจอีกอย่างว่า การปฏิบัติธรรมไม่ใช่เรื่องดี แต่การปฏิบัติธรรมนั้นเป็นเรื่องของความจำเป็นของจิตใจนั่นเอง

เหมือนทางร่างกาย สมัยอาตมาเป็นแพทย์ ครู เขาก็สอน basic needs ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ๔ อย่าง คือปัจจัย ๔ นั่นเอง ความจำเป็นขั้นพื้นฐานคือปัจจัย ๔ นั้น ที่อยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค มันจำเป็นสำหรับกายนี้ แต่ธรรมะนั้น การปฏิบัติธรรมนั้น มันจำเป็นต่อจิตใจ คำว่าจำเป็นมันเกินคำว่าดี ถ้าปฏิบัติธรรมเพราะดี ยังเข้าใจไม่ตรง มันเกินคำว่าดี

เพราะคำว่าจำเป็น เหมือนลมหายใจเข้าออก เมื่อไม่หายใจเข้าไม่หายใจออก ชีวิตนี้อยู่ได้ไหม เพราะนั้นลมหายใจเข้าออกก็จำเป็นต่อชีวิต ธรรมะก็เช่นกัน การปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน ถ้าเราไม่ปฏิบัติธรรม ไม่เข้าใจแจ่มแจ้งในกายใจตนเอง ความทุกข์ก็เลยอ้อมเป็นผลนั่นเอง คือปัญหาเกิดนั่นเอง

เหตุนี้เห็นผู้มีปัญญาเมื่อเห็นดังนี้ ท่านจึงสนใจ มีฉันทะความพอใจที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม ไม่ได้ปฏิบัติธรรมเพราะคนมาชวนทำ เพราะมันดี แต่ท่านปฏิบัติธรรมเพราะเห็นว่ามันเป็นความจำเป็น เมื่อเราไม่ทำ ทุกข์มันเกิด เมื่อทุกข์ใจมันเกิดเราจะทำอย่างไรที่จะออกจากทุกข์ตรงนั้นได้ นี่ ทุกคนเชื่อว่าในที่นี้จะต้องเคยทุกข์ใจไม่มากก็น้อย ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันนี้ เชื่อว่าต้องมีทุกข์ใจทุกคน ไม่มากก็น้อย แต่**ผู้มีปัญญานั้นเมื่อมีความทุกข์ใจเกิดขึ้น ท่านก็พิจารณาอะไรเป็นเหตุแห่งความทุกข์ใจ ทุกข์ใจนั้นจำเป็นต้องเกิดใหม่ จำเป็นต้องมีใหม่** แล้วขณะที่ทุกข์ใจนั้นความสุขสบายของกายของใจนั้นมันมีใหม่ เมื่อไม่มีแล้วการประพฤติปฏิบัติที่ออกมาจากความทุกข์ใจ

อย่างบางคนก็ซึมเศร้า ทุกข์..หาทางไม่ออก สุดท้าย
ประพาศปฏิบัติเป็นอย่างไร ฆ่าตัวตาย ที่เราเห็นใน
ข่าวทั้งหลาย อย่างนั้นมันเป็นประโยชน์ใหม่ ต่อชีวิต
เรา ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสังคมนั่นเอง

ผู้มีปัญญาต้องหยิบสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาวิจัย มา
พินิจพิจารณา ถ้าเราเห็นดังนี้ มันเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์
แล้วมันจำเป็นต้องเกิดใหม่ ถ้ามันไม่จำเป็นต้องเกิด
อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ใจ นี้ เขาต้องสาวไป ต้อง
พินิจพิจารณา ถ้าเราพินิจพิจารณาอย่างนี้บ่อยๆ สังเกต
สังกานใจเราบ่อยๆ เราก็จะเห็นเหตุแห่งความทุกข์ใจ
ที่นี้ทางโลกที่เราอยู่กัน ยกตัวอย่างบางคนปะทะสังสรรค์
กัน จะเพื่อนหรือเป็นญาติสนิทมิตรสหาย บางครั้ง
พูดกันออกไปก็มีความขัดเคืองกัน บางคนก็บอกว่า
เขาว่าเรา เขาทำให้เราทุกข์ เราก็มีความขัดเคืองมี
ความทุกข์ใจอยู่ ถ้ามว่าความเข้าใจนี้ถูกไหม ถ้าคน
ฉลาดขึ้นมาอีกนิดหนึ่ง ก็จะถามว่าทำไมเราต้องไป
ขัดเคือง ทำไมเราต้องไปทุกข์ ความทุกข์กับความสุข
เราจะเอาตรงไหน นี้ ที่นี้บางคนก็จะแก้ปัญหาลึก
คบมัน บางคนก็จะแก้ปัญหาลึก ต้องหยุดปากเขา มัน
ก็เลยร่วนวาย เป็นเหตุที่เราเห็นในข่าวทั้งหลาย

ทีนี้พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ไม่มีใครทำให้เราทุกข์ มีพระภิกษุรูปหนึ่งไปทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ใครทำให้เราทุกข์ พระองค์ก็ตรัสตอบว่าไม่มี ท่านก็ถามต่อว่า เราทำให้เราทุกข์ใช่ไหมพระเจ้าข้า พระองค์ก็ตรัสตอบว่าไม่มี เขาทำให้เราทุกข์ใช่ไหมพระเจ้าข้า พระองค์ก็ตรัสตอบว่าไม่มี อย่างนั้นทั้งเขาทั้งเราทำให้เราทุกข์ใช่ไหมพระเจ้าข้า พระองค์ก็ตรัสตอบว่าไม่มี นี่ เขาก็จะสงสัยแล้ว พระภิกษุรูปนี้ก็เลยทูลถาม พระองค์ย้อนกลับไปใหม่ ทุกข์มีจริงไหมพระเจ้าข้า พระองค์ก็ตรัสตอบว่ามี อย่างนั้นเมื่อทุกข์มีจริง เมื่อข้าพระพุทธเจ้าทูลถามพระองค์ว่า ใครทำให้เราทุกข์ ทำไมพระองค์จึงตรัสตอบว่าไม่มี

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงวิไลสนาตอบว่า เธอตั้งคำถามเรตถาคตผิด เธอต้องตั้งคำถามเราว่า อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทุกข์เกิด มีไหมพระเจ้าข้า ถ้าเธอตั้งคำถามเรตถาคตเช่นนี้ เรตถาคตจะตรัสตอบเธอว่ามี ทีนี้อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ท่านก็ตรัสตอบมาอีกว่า **อวิชชา ตัณหา** นั้นเอง อวิชชาก็มีการบรรยายไว้ในตำราเป็นอวิชชา ๔ อวิชชา ๘ อวิชชา ๔ ก็มี

๑. การไม่รู้จักทุกข์
๒. ไม่รู้จักสมุทัย
๓. ไม่รู้จักความดับทุกข์
๔. ไม่รู้จักข้อปฏิบัติถึงซึ่งความดับทุกข์

ทีนี้ถ้าเพิ่มอีกให้มันเป็น ๘ ได้แก่

๕. ไม่รู้จักรูปนามในอดีต
  ๖. ไม่รู้จักรูปนามในอนาคต
  ๗. ไม่รู้จักรูปนามในอดีตในอนาคต
  ๘. ไม่รู้จักปัจฉิจสมุปบาท
- นี่ อันนี้ตำราพูด

ทีนี้อาตมาจะย่อย่อสั้นๆ ตามความรู้ความเห็น อธิบายให้ฟัง อาตมาก็บอกว่า อวิชชาคือการที่เรา ไม่รู้แจ้งความจริงในสภาวะธรรม ในรูปนามชั้น ๕ ณ ปัจจุบันตรงนั้น เราไม่รู้แจ้งความจริงตรงนั้น การที่ มันไม่รู้แจ้งความจริงตรงนั้น มันก็เลยเรียกว่ามันหลง เกิด เมื่อความหลงมันเกิด มันก็คิดผิด มันก็พูดผิด มันก็ทำผิด เรียกว่าอกุศลกรรมทางกาย วาจา ใจ เมื่ออวิชชาเกิด มันก็คิดถูก มันก็พูดถูก มันก็ทำถูก

เรียกว่ากุศลทางกาย วาจา ใจ ที่นี้ที่ว่าเราไม่รู้จักความจริงในสภาวะธรรมตรงนั้น ก็ยกตัวอย่างที่เมื่อกี้ที่พูดให้ฟัง เขามาว่าเรา เขาทำให้เราทุกข์ ถ้าเราใช้สติระลึกขึ้นมา เวลาทุกข์มันเกิดในใจเรา ก็ใช้สตินั้นณะกำกับกำหนดลงที่ใจเรานั้นเอง ความทุกข์นั้นณะมันมีอาการอย่างไร มันเกิดขึ้นแล้วมันดับไหม แต่ก่อนมันมีไหม ปัจจุบันมันทำไม่มีอยู่ ทำไม่ตั้งอยู่ อนาคตมันจะอยู่ได้ไหม นี่พิจารณามันก่อน

แล้วความทุกข์นี้ ที่เกิดในใจเราเนี่ย มันเป็นตัวเรา มันเป็นของเราจริงไหม มันเกิดจากอะไร พินิจพิจารณาลงไป ที่นี้ที่ว่าเขาว่าเรา เขาทำให้เราทุกข์ ถ้ามว่าเสียงนั้นณะมีตัวเขาไหม นี่ เราต้องพิจารณาตรงนี้ก่อน เสียงนั้นมีตัวเราไหม ถ้าเราเรียนหลักวิทยาศาสตร์เขาก็บอกอยู่แล้ว คลื่นเสียงมันอาศัยอากาศ อากาศนั้นละมันเป็นตัวเราเป็นตัวเขาไหม ถ้าคิดแบบง่าย ๆ ตัวเขาขนาดนี้ ใหญ่อย่างนี้ หูเราเล็กนิดเดียว มันจะพุ่งเข้ามาในหูเราได้ไหม ถ้าเข้ามาในหูเรา คีระะเราเล็กกว่าตัวเขา มันจะรับได้ไหม นี่คิดแบบง่าย ๆ พิจารณาแบบง่าย ๆ ถ้ามันรับไม่ได้ มันก็ต้องเกิดอะไรขึ้น หัวมัน

ก็ต้องแตกเป็นเสียงๆ ออก ทีนี้มันแตกใหม่ ไม่แตก
 เมื่อมันไม่แตก มันก็ไม่มีเราไม่มีเขาในเสียงนี้ จริงไหม
 นี่แค่นี้จริงไหม นี่คือความจริงของเสียงนะ เสียงเป็น
 คลื่นลม เป็นธาตุลม ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตนเรา
 เขา เห็นยัง ไม่มีเราไม่มีเขาในนั้น เมื่อมากระทบหู
 หูนี้ เราก็ยังสำคัญว่าหูเราใช้ไหม

เดี๋ยวจะพูดให้ฟังเรื่องหูเรา เมื่อเสียงนั้นมันไม่มี
 เขาไม่มีเรา กระทบหูมันก็รู้ทางหูเกิดขึ้น มันก็เข้าสู่ใน
 ใจ แล้วมันจะเป็นตัวเราเป็นตัวเขาได้ไหม ถ้ามันไม่ได้
 แล้วจะบอกว่า เขาทำให้เราทุกข์นี่มันถูกไหม ถูกไหม
 ที่เราเห็นเสียงนั้นเป็นเขาเป็นเรานะ เรียกว่าเห็นผิด
 หรือเห็นถูก คำว่าเห็นผิด เห็นผิดไม่ตรงตามความ
 เป็นจริงที่มันเป็นคลื่นลม มันไม่ใช่เขาไม่ใช่เรา คำว่า
 เห็นผิดนั้นละอวิชชามันเกิดแล้ว มันเกิดขึ้นมาแล้ว **เมื่อ**
อวิชชามันเกิด สติปัญญานั้นไม่แยบคาย ไม่เห็นแจ้ง
ในเสียงนั้นนะ เมื่อไม่เห็นแจ้งในเสียงนั้น ก็สำคัญ
ว่าเป็นเขาเป็นเราถูกไหม แล้วก็เลยทุกข์ขึ้นใช้ไหม
 แล้วก็จะแก้ปัญหาคือต้องปิดปากมัน จริงไหม แล้วแก้
 ปัญหา ถูกช่องถูกทางไหม ไม่ถูกเห็นยัง นี่ ที่ทุกข์

เพราะอะไร ทุกข์เพราะความหลง เห็นยัง หลงว่าเสียง
นั่นมีเขามิเรา ไม่เห็นความจริง เหตุนี้พระพุทธรเจ้า
จึงตรัสไว้ ไม่มีใครทำให้เราทุกข์ อวิชชาตัวเอง ไล่
ไปจนถึงหมู่ณะ อวิชชาทำให้เกิดสังขาร สังขารทำให้
เกิดวิญญูณ จนถึง ทุกขะ โสกะ ปริเทวะนั้นนะ ตัว
ความหลงไม่รู้จริงตรงนั้นนะ ในสภาวะธรรมขณะนั้น
มันสำคัญผิดแล้วว่าเข่าว่าเรามีใช้ใหม่ มันเลยทำให้
เกิดทุกข์ ไม่ใช่เขาไม่ใช่เรา

ทีนี้ถ้าเรามีสติปัญญาสาวไปอีก ทำไมคนนี้จึง
พูดเช่นนี้ นี่สาวเข้าไปอีก พินิจพิจารณาเข้าไปอีก ทำไม
คนนี้จึงพูดเช่นนี้ เราก็มาพิจารณาอีกว่า ทุกคนที่เกิด
มานั้น เอาตัวเราเป็นพยาน เราเกิดมาอยู่ในสังคมหนึ่ง
ในครอบครัวหนึ่ง ก็มีการเรียนรู้ มีการศึกษา จาก
ครอบครัวนั้นถูกใหม่ จากโรงเรียนนั้น เชื่อว่าในโลกนี้
ไม่มีใครเรียนโรงเรียนเดียวกันหมด จริงใหม่ แม้แต่
เรียนโรงเรียนเดียวกันในคนละช่วงเวลา ครูที่สอนก็
ไม่ได้เหมือนกันหมด จริงใหม่ เพราะฉะนั้นความรู้
ความเห็นของแต่ละคน มันย่อมแตกต่างกันจริงใหม่
คนใดมีความรู้ความเห็นอย่างไร เรียนรู้มาอย่างไร ก็

แสดงออกซึ่งความรู้ความเห็นที่ตัวเองเรียนมา หรือติด
ยึดมาจริงไหม เพราะฉะนั้นถ้าเราสวเข้าไป เมื่อเขามี
ความรู้ความเห็นอย่างนี้ จะให้เขาเป็นมีความรู้ความเห็น
อย่างอื่น จะให้พูดแบบอื่น มันเป็นไปได้ไหม เป็นไป
ได้ไหมโยมว่า ก็เป็นไปได้ เพราะเขาเรียนมาอย่างนี้
เขารู้แบบนี้

เหมือนแพทย์ เมื่อเรียนแพทย์มาแล้วก็รู้เรื่อง
การแพทย์ ก็ไม่รู้เรื่องวิศวะ วิศวะเรียนมาแล้วก็รู้เรื่อง
วิศวะ แต่ไม่รู้การแพทย์ จะรู้ก็งู ๆ ปลา ๆ จริงไหม
เพราะฉะนั้นถ้าจะให้วิศวะไปรู้การแพทย์หมด มันก็
เลยเป็นอฐานะ เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ยกเว้นเขาไปเรียน
จริงไหม ถ้าเรารู้แจ้งอย่างนี้ เราก็เลยป่วยการที่จะไป
บังคับข้างนอกให้เป็นตั้งใจเรา เป็นตั้งใจความรู้ความ
เห็นที่เราต้องการ จริงไหม ข้างนอกยอมเป็นไปตาม
เหตุปัจจัยของเขา ไม่ได้เป็นไปตามเหตุปัจจัยความเห็น
ของเรา จริงไหม เมื่อเรารู้แบบนี้ เราก็ไม่จำเป็นต้อง
ไปบังคับข้างนอกให้เป็นตั้งใจเรา เขาจะเป็นอย่างไร
ก็ปล่อยยให้เขาเป็นไปอย่างนั้นละ เราก็ไม่ทุกข์จริงไหม
ถ้าเราจะไปบังคับข้างนอกให้เป็นตั้งใจตนเอง ความ
ทุกข์มันก็เกิด เพราะมันเป็นไปไม่ได้ เมื่อไม่เป็นไป

ตั้งใจเรา ความไม่พอใจมันก็เกิด จริ่งไหม มันก็เลย
เป็นทุกข์ใจ ถ้าเรารู้แบบนี้เห็นอย่างนี้ ก็เลยปล่อยซะ
ข้างนอกจะเป็นอย่างไรก็เป็นเรื่องของเข่า ข้างในเราก็
รู้แจ้ง มันไม่มีเขาไม่มีเราในเสียง เราก็พิจารณาความ
รู้ที่เกิดขึ้น มันก็รู้จากเสียงกระทบหู เกิดแล้วก็ดับ

อย่างอาตมาพูดอยู่นี้ เสียงที่กระทบหูโยมก็เกิด
ดับไปทุกคำพูดจิริ่งไหม เมื่อมันดับไปแล้ว มันไม่มี
มันก็ว่างเปล่า เมื่อมันว่างเปล่า สมควรไหมที่จะตาม
ไปยินดีตามไปยินร้าย ถ้าเรายังตามไปยินดียินร้ายจะ
โทษใคร ก็โทษตัวเองนั่นแหละ จิริ่งไหม ไม่ใช่
เราอีกนะ ตัวเองตัวหลงก็ไม่ใช่เรา อย่าเอาเราเข้าไปใส่
มันอีก ตัวเองตัวหลงมันก็มีเหตุปัจจัยอีก เหตุปัจจัย
คืออโยนิโสมนสิการ นี่พูดภาษาพระ การไม่ได้พิจารณา
ไม่ได้ไตร่ตรอง ไม่ใช่ธัมมวิจยะนั้นเอง คือ
การวิจยสภาวะธรรมอรรถธรรมตรงนั้นให้แจ่มแจ้ง ให้
เห็นจริงตามความเป็นจริงของสิ่งนั้น มันก็เลยเป็นเหตุ
ของความโง่ความหลงเกิด เพราะนั้นตัวเองตัวหลงมันก็
เกิดจากเหตุปัจจัย สิ่งใดเกิดตามเหตุปัจจัย สิ่งนั้น
เป็นอนัตตาหมด ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัว
ตนของเรา ไม่ควรไปยินดี ไม่ควรไปยินร้าย

ถ้าเราไปบังคับข้างนอกให้เป็นตั้งใจตนเอง
ความทุกข์มันก็เกิด เพราะมันเป็นไปไม่ได้
เมื่อไม่เป็นไปตั้งใจเรา ความไม่พอใจมันก็เกิด
จริงไหม มันก็เลยเป็นทุกข์ใจ
ถ้าเรารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ ก็เลยปล่อยชะ
ข้างนอกจะเป็นอย่างไรก็เป็นเรื่องของเขา
ข้างในเราก็รู้แจ้ง

เหตุนี้ในพระอภิธรรมท่านจึงกล่าวไว้ เวลา
 อวิชชาเกิด ท่านเรียกว่าอวิชชาธาตุ เวลาวิชชาเกิด
 ท่านเรียกว่าวิชชาธาตุ เวลาภมเกิดท่านเรียกภมธาตุ
 เวลาภมไม่เกิด ท่านเรียกเนกขัมมธาตุ เวลาโทสะเกิด
 ท่านเรียกพยาบาทธาตุ เวลาโทสะไม่เกิด ท่านเรียก
 อพยาบาทธาตุ สังเกตไหมทุกคำมันมีอะไรที่เหมือนกัน
 โยมสังเกตไหม ถ้ายังสังเกตไม่ออก ก็มีอยู่ ๒ ประเด็น

๑. โยมนอนหลับไม่ได้ฟัง

๒. มันขาดสติ

ไม่ได้ฟังแต่ละคำแต่ละประโยค พอขาดสติ
 ความรู้ความเห็นตรงนั้นก็ไม่ต้องเนื่อง นี่คืออุปการคุณ
 สติ เป็นธรรมที่มีอุปการะไง นี่ เพราะฉะนั้นถ้าเรา
 พิจารณาอย่างนี้ ที่ท่านกล่าวมันมีอะไรที่เหมือนกัน
 คำว่าธาตุ เห็นยัง คำว่าธาตุในความหมายในพระ
 ไตรปิฎก ท่านกล่าวไว้คำว่าธาตุคือสัญญาจากสัตว์ บุคคล
 ตัวตน เรา เขา เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่อะไร เขา
 เรียกบัญญัติว่าธาตุ

ที่นี้จะทศนะให้ฟังอีกนิดหนึ่ง เหมือนก่อนดิน
 เหนียว เวลาก่อนดินเหนียวนั้นไปปั้นเป็นงูเป็นเสื่อ

พอเราเห็นงูเห็นเสือเราก็กลัวขึ้นใจใหม่ พอเห็นเป็น
 เทวดาก็ชอบใจ เห็นเป็นมนุษย์สวยงามก็ชอบใจใจใหม่
 เหมือนตุ๊กตาที่เขาขายกันนะ จริงใหม่ นี้ แต่เราไม่
 ได้พิจารณา ไม่ว่าจะเสือ ไม่ว่าจะงู ไม่ว่าจะเทวดา ไม่ว่าจะมนุษย์
 มันคือก้อนดินเหนียวเหมือนกันหมด จริงใหม่ นี้ เพราะ
 ฉะนั้น ถ้าเราไปอยู่ตรงก้อนดินเหนียว คำว่ามนุษย์ คำ
 ว่าเทวดา คำว่าเสือ คำว่างู ก็เลยหมดความหมาย
 แต่ถ้าไปอยู่ตรงเสือ ตรงงู ตรงมนุษย์ ตรงเทวดา
 มันก็เลยมีคำว่ายินดีกับยินร้ายเกิด จริงใหม่ เลยไม่
 เห็นแจ้งว่า ทั้งหมดนะมันคือก้อนดินเหนียว ความรู้
 ความเห็นในใจ เหมือนกัน เขาเรียกว่าขั้นที่ ๕ มันเกิด
 ขั้นที่ ๕ นั้นมันเป็นของกลาง

ท่านกล่าวไว้ รูปังอนิจจัง รูปังอนัตตา เวทนา
 อนิจจา เวทนาอนัตตา สัญญาอนิจจา สัญญาอนัตตา
 สังขารอนิจจา สังขารอนัตตา วิญญาณังอนิจจัง
 วิญญาณังอนัตตา พุดง่าย ๆ ก็คือ รูป เวทนา สัญญา
 สังขาร วิญญาณ คงจะรู้ความหมาย เพราะที่วัด
 ที่สังฆทานนี้ท่านแปลความหมายอยู่ เป็นประโยชน์
 เพราะการสวดมนต์ไม่รู้ความหมาย ก็เลยประโยชน์

ไม่เกิด เราสวดมนต์เพื่อเจริญถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ เพื่อให้ความรู้ความหมาย จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง นี่เป็นคุณของการเจริญสวดมนต์นั่นเอง ถ้าสวดโดยไม่รู้ความหมาย ไม่เข้าใจ สวดไปอย่างนั้นเอง เขาว่าดีก็สวดไป มันก็เลยเป็นความหลงโดยไม่รู้ตัวไง แต่ไม่ได้ประโยชน์ เพราะการสวดมนต์ให้รู้พุทธพจน์แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติให้ถูก ประโยชน์มันจึงเกิดไง เพราะฉะนั้นรูป เวทนา ความสุข ทุกข์ เฉยๆ สัญญา คือความจำ สังขารคือความคิด วิญญาณคือความรู้ มันไม่เที่ยง มันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา

มันไม่ใช่ของเราแล้วเป็นของใครล่ะ มันก็ของกลางนั่นเอง ไม่มีของใครเป็นเจ้าของ เมื่อไม่มีใครเป็นเจ้าของ ก็เลสมันก็ใช้ได้ อวิชชามันใช้ได้ สติปัญญาก็ใช้ได้ เวลากิเลสมันใช้ ท่านก็เรียกว่าอะไร กามธาตุ พยาบาทธาตุ อวิชชาธาตุ เวลาสติปัญญา มันใช้มันไม่มีความหลง ท่านก็เรียก วิชชาธาตุ เนกขัมมธาตุ อพยาบาทธาตุ เพราะนั่นแหละ ๕ มันเป็นของกลาง มันเกิดขึ้นแล้วดับไป ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เพราะ

ฉะนั้นเมื่อโลก โกรธ หลง มันเกิดในใจ มันผลออกไปแล้ว มันเกิดขึ้นในใจ ก็ใช้สตินั้นละหยาบมันขึ้นวิจย มันก็เป็นของกลาง ไม่ใช่ของเรา ไม่ต้องเอาเราไปใส่ในมัน ไม่ต้องเอามันมาใส่ในเรา ถ้าสติปัญญาตรงนั้นผ่องแผ้ว หยิบขึ้นวิจยอย่างนี้ มันก็ไม่ห้อมเข้าไปสู่โลก โกรธ หลง นั้น เมื่อมันไม่ห้อมไปสู่โลก โกรธ หลงนั้น มันก็หมดความหมายนั่นเอง เดียวมันก็ดับไปตามหน้าที่มันนะ มันก็เลยเป็นอิสระ นี้ เพราะฉะนั้นเวลาโลก โกรธ หลง ไม่เกิด ก็เจริญ ทำสติ สมาธิ หัดวิจย หัดพินิจพิจารณา สภาวธรรม ที่มาล้มผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างที่พูดให้ฟังนี้ ที่ยกเสียงเป็นตัวอย่าง พินิจพิจารณา

ที่นี้บางคนความเพียรมันอาจจะยังไม่แน่วแน่ ยังไม่ต่อเนื่อง ก็ต้องสอนมันอีก ต้องเตือนตัวเองอีก เราปรารถนาความทุกข์หรือความสุข ความสุขตัวนี้ไม่ใช่สุขเวทนา ความสุขตัวนี้หมายถึงความไม่ทุกข์ เราปรารถนาความทุกข์หรือความไม่ทุกข์ เอ้า ง่าย ๆ ถ้าเราปรารถนาความทุกข์ ก็ไม่ต้องทำอะไร ปล่อยมันไปตามที่มันเป็น ฎกใหม่ ถ้าเราปรารถนาความไม่ทุกข์ ก็ต้องหัดพินิจพิจารณา ฝึกสติ ฝึกสมาธิ ให้ตั้งมั่น

อยู่ที่กายใจ ผีกลสติให้ตั้งมั่นอยู่ที่กายใจ แล้วก็หัด
 สังเกตสังกา หัดพินิจพิจารณา สิ่งที่มีมันมาสัมผัสผัสทาง
 ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **โดยเฉพาะเมื่อมันสัมผัสแล้ว
 มันมีความทุกข์เกิด ถ้ามีความทุกข์เกิด แสดงว่าต้อง
 มีความหลงเกิด** คลี่คลายมัน ห้ามมันให้เจอ เมื่อเจอ
 แล้ว ความทุกข์มันก็ดับไปด้วยกันนั่นเอง

ถ้าบ่อยครั้งเข้าจนชำนาญ มันก็ละเอียดไปเอง
 ทำให้สม่ำเสมอ ถ้ามันเกียดจรร้านขึ้น ก็พิจารณาอีก
 ยกความเกียดจรร้านขึ้นวิจย เกียดจรร้านนั้นนะมันมีเรา
 มีเขาใหม่ จริงใหม่ แต่ก่อนมันอยู่ใหม่ ปัจจุบันมัน
 ตั้งอยู่ แล้วอนาคตมันอยู่ใหม่ เราก็อาศัยอดีตนั้น
 เป็นพยานย้อนพิจารณาดู มันเคยเกียดจรร้านขึ้นมา แล้ว
 มันอยู่ตลอดเวลาใหม่ เมื่อมันไม่อยู่ตลอดเวลา มัน
 เกิดมันดับได้ แล้วมันจะเป็นตัวเราเป็นของเราได้อย่างไร
 นี้ ถ้าเห็นอย่างนี้ สติ สัมปชัญญะ สมาธิจะตั้งมั่น เมื่อ
 ตั้งมั่นมันก็ไม่ห่อมลงไปเกียดจรร้าน เมื่อไม่ห่อมไป
 เกียดจรร้าน มันก็เลยประพฤติปฏิบัติขยันอยู่ในตัวนั่นเอง
 สมมติวาขยัน นี้วิธีแก้เกียดจรร้าน

มันไม่ใช่ของเราแล้วเป็นของใครล่ะ
มันก็ของกลางนั่นเอง
ไม่มีของใครเป็นเจ้าของ
เมื่อไม่มีใครเป็นเจ้าของ ก็เลสมันก็ใช้ได้

ท่านจึงกล่าวไว้ อย่างนิรวรณ ที่พระโสมคัลลณะ เคยทูลถามพระพุทธเจ้า เมื่อความง่วงมันเกิด ทำอย่างไรพระเจ้าข้า พระองค์ก็ให้ตริกถึงตรงนั้นให้มาก คำว่าตริกถึงตรงนั้นก็ต้องแยกมันนั่นเอง ความง่วงมันก็เป็นความรู้เป็นสภาวะธรรมอันหนึ่ง ไม่ต้องเอาเราเข้าไปในมัน ไม่ต้องเอามันมาใส่เรา ถ้าสติสัมปชัญญะแยกกันออกเมื่อไร ตามันสว่างเอง ลองไปทำดูนะ อย่าเพิ่งเชื่อ อย่าเพิ่งเชื่อลองไปทำดู เพราะฉะนั้นโลก โกรธ หลงเป็นส่วนเกิน ไม่จำเป็นที่จะต้องตามมัน ไม่จำเป็นที่จะต้องยอมไปตามมัน ใช้สติปัญญาหยาบมันขึ้นวิจัยตลอด ดังตัวอย่างที่พูดให้ฟัง

ที่นี้ย้อนเข้ามาหน่อย การประพฤติปฏิบัติในสติปัฏฐาน ๔ นั้น ท่านเริ่มต้นด้วยกายก่อน ทำไมถึงเริ่มต้นด้วยกายก่อน เพราะกายเป็นของหยาบ เป็นของที่เป็นฐานของทุกอย่างที่มันจะเกิด มนุษย์เกิดเพราะกาม กามมันอาศัยกาย นี้ นั่นถ้าจะไม่เกิดก็ต้องพิจารณากาย มันให้มาก หากความจริงมันก่อน ถ้าได้ฐานกายเมื่อไร มันจะเป็นกำลังที่จะต่อเนื่องขึ้นไปสู่ขั้นสูง เอากายนี้มาพิจารณา ถ้าสติ สมาธิมันว่างๆ ไม่ต้องไปเจริญสมาธิ

ทำอะไร ตั้งยกมันขึ้นวิจัยเลย ไม่ต้องไปสนใจความสงบ ยกมันขึ้นวิจัย หาความจริงมันคืออะไร แต่ถ้าจะทำความสงบ ก็ไม่ต้องไปวิจัย มุ่งลงให้สติมันต่อเนื่องในกรรมฐานนั้น ถ้าจะวิจัยก็ไม่ต้องไปลังเลไปสนใจเรื่องความสงบ เอาสติสมาธิตรงนั้นทุ่มลงตรงนั้นเลย

ที่นี้กายมันมาจากไหนละ อตตมาพุดให้ญาติโยมฟังเรื่อย เวลากายมันเกิดนี่มันเกิดได้อย่างไร เราทุกคนน่าจะเข้าใจ ทุกคนคงเกิดจากมารดาทุกคนจริงไหม ที่นี้มนุษย์จะเกิดได้ เกิดได้อย่างไร ก็ต้องอาศัยอสุจิกับไข่ของพ่อของแม่จริงไหม เมื่อมันผสมกันขึ้นมาจากเซลล์ ๒ เซลล์เป็น ๑ เซลล์ แล้วเข้าไปอยู่ในมดลูกแม่แตกตัวขึ้นไปจนเป็นตัวอ่อน อาศัยอาหารคาวหวานไปเลี้ยงเด็กอ่อนทางรกไข่ไหม ผ่านเลือดแม่ไป ไปสู่รกนี้ เมื่อคลอดออกมาก็อาศัยนมแม่ นมวัว นมแพะแล้วแต่จะเลี้ยง เมื่อโตขึ้นก็อาศัยอาหารคาวหวานจริงไหม ที่นี้เซลล์ ๑ เซลล์นี่มันเป็นอะไร พวกเราเกิดในยุคนี้วิทยาศาสตร์มันเจริญ เซลล์แต่ละเซลล์ก็รู้อยู่แล้ว ฟันงเซลล์มันก็เป็นไขมันเป็นส่วนประกอบ ดีเอ็นเอ

มันก็เป็นกรดอะมิโนคือโปรตีนเป็นส่วนประกอบ ไข่ใหม่ มันประกอบ ถ้าพูดโดยสรุปก็คืออาหาร ๕ หมู่ นั่นเอง อยู่ในเซลล์นั้น เพราะนั่นถ้าพูดแบบภาษาพระ เซลล์ นั่นก็คือธาตุนั่นเอง ก็คืออาหาร ๕ หมู่ นั่นเอง

ที่นี้อาหาร ๕ หมู่ นี้ ยกตัวอย่างให้ฟังง่ายๆ อย่าง ข้าวเม็ดหนึ่งนี่มันเกิดจากอะไร เวลาต้นข้าวมันเกิดมัน อาศัยน้ำใหม่ มันอาศัยปุ๋ยใหม่ ปุ๋ยนั้นล่ะธาตุดิน น้ำมัน ธาตุน้ำ มันอาศัยคาร์บอนไดออกไซด์ไปสังเคราะห์ แสงใหม่ นั่นล่ะธาตุลม มันอาศัยแสงแดดใหม่ นั่นล่ะธาตุไฟ เพราะนั่น อาหารนะมันคือธาตุทั้ง ๔ นั่นเอง จริงใหม่ แล้วธาตุทั้ง ๔ นี่มันเป็นของใคร แสงแดด มันเป็นของใคร มันก็ของโลกของจักรวาลอยู่ใหม่ ถูกใหม่ แต่ที่เราไม่แจ้งเพราะสมมติกรรมสิทธิ์ตัวนี้มันบัง ต้องไปพิจารณาอีกทีนะตรงนี้ ทีนี้เมื่อเราพิจารณาอย่างนี้ อาหารนะ มันมาจากธาตุทั้ง ๔ มันเป็นของประจำโลก เมื่อมาเป็นเซลล์เนื้อเซลล์หนึ่งเรา มันจะเป็นของเรา จริงใหม่ **มันจริงโดยสมมติกรรมสิทธิ์ แต่โดยสภาวะธรรมตรงนั้น มันเป็นของโลกซัดๆ ไม่ใช่ของเรา** เรายังไม่เกิด มันก็มีใหม่ เราเกิด มันก็มีใหม่ เราตายไป

แล้ว มันก็ยังมีใหม่ แล้วทำไมเอาไปด้วยไม่ได้ ก็
เพราะมันไม่ใช่ของเรานั่นเอง นี่พิจารณา

แล้วในรูปนั้น ตั้งแต่เกิดจนโตขึ้นมา มันก็
เปลี่ยนรูปเปลี่ยนร่าง ฎุกใหม่ พอแก่เฒ่าไปมันก็
เปลี่ยนไปอีก แล้วก็ลงเอยมันก็เปลี่ยนอีกใช้ใหม่ เค้า
เป็นเก้าอี้ถ่านอีก ก็คืนสู่โลกหมด แล้วจะเป็นของเรา
ได้ไหม นี่โยมว่าของเราได้ไหม นี่พินิจพิจารณาบ่อยๆ
ว่างๆ หยิบมันขึ้นวิจย เราไม่ได้สร้างสิ่งเหล่านี้ สิ่ง
เหล่านี้มันมีอยู่แล้วในโลก มันเป็นความจริงที่มีอยู่ใน
แขนงของรูป จริงใหม่ แต่เมื่อเราไม่หยิบขึ้นมาวิจย
มาพินิจพิจารณา มันจึงไม่เห็นไง เมื่อไม่เห็น อวิชชา
มันก็ครอบงำในรูปได้ ถ้าเห็นแจ้งชัดแจ้ง พิจารณา
จนมันเข้าไปสู่ใจ มันถอนสมมติบัญญัติในใจตรง
นั้นออกไปได้ มันก็ไม่หลงในรูปนั้น ต้องอาศัยการ
พินิจพิจารณาบ่อยๆ เองๆ อาศัยแยกกายของแต่ละ
คน แต่ละรูป แต่ละนาม ที่จะไปประพฤติปฏิบัติ

นี่ ถ้าเราพิจารณาอย่างนี้บ่อยๆ เราก็จะเห็นแล้ว
รูปมันไม่ใช่ของเรา เมื่อมันไม่ใช่ของเรา เวลาเจ็บนั้น
ปวดนี้ อันนี้ปวดถึงเวทนาทางกายนะ เวทนาทางกาย
เหล่านี้จะเป็นของเราใหม่ ใจตัวเราจริงใหม่ มันของ
โลกซัดๆ เลย ของรูปนั้นเอง จริงใหม่ เพราะฉะนั้น
เวลามีอุบัติเหตุที่เป็นอย่างนี้ หมอเขาจะเย็บแผลอย่างนี้
เขานัดยาชาแล้วเย็บแล้วมันไม่เจ็บเห็นใหม่ นี่มันเป็น
เรื่องของรูป รูปก็ไม่ใช่ของเรา เวทนาี้จะเป็นของเรา
จริงใหม่ ก็ไม่จริง มันเป็นเรื่องซัดๆ เพราะฉะนั้น
เราไม่แยกกาย เวลาปวดก็เลยว่าปวด พอปวดมัน
ก็เลยหงุดหงิด ไม่พอใจ ท่านเลยกล่าวไว้ เมื่อ
ทุกขเวทนาเกิด ปฏิฆานุสัยตามนอนเนื่อง อนุสัยตัว
นี้มันเกิด เกิดเพราะมันเคยชิน มันอยู่กับเวทนาไม่รู้ที่
ภพที่ชาติ ถ้าระลึกชาติไม่ได้ก็ไม่ต้องพูด เอาแค่
ปัจจุบันชาติ เวลามันอยู่กับเวทนา มันปวดมันก็ว่ากุ
ปวดจริงใหม่ มันว่าเราปวดจริงใหม่ นี่ แล้วมันก็จะ
หงุดหงิด ไม่สบายใจตามมาจริงใหม่ นี่มันเร็วมาก
เพราะมันเคยชิน เคยชินบ่อยๆ เพราะมันไม่ได้
พิจารณาหาความจริงของตรงนี้ มันก็เลยเป็นอนุสัย
ครอบงำได้

ใครที่ปรารถนาไม่ทุกข์
ก็ต้องหัดมาพิจารณาศึกษาสติให้มาก
สติไม่ใช่ฝึกแค่เดิน จงกรม นั่งสมาธิ
สตินั้นฝึกตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน

ที่นี้เราจะล้างมันอย่างไร ก็ย้อนศรมัน ย้อน
 เกล็ดมัน ก็หยิบเวทนานี้มาวิจัยบ่อยๆ มันมาจากไหน
 มันเกิดจากอะไร มันมาจากอะไร แล้วมันอยู่ใหม่ แล้ว
 มันดับใหม่ นี่พิณิจพิจารณาแยกคายมันตามความเป็น
 จริง ไม่ใช่ไปปรุงแต่งขึ้นนะ พิจารณาตามเหตุผล
 ความจริงของมันนะ นี่เราพิจารณาไป ก็จะเห็นว่า
 เวทนานี้มันเกิดแล้วก็ดับ มันไม่เที่ยง มันเป็นอนัตตา
 อย่างที่เราสวดมนต์ทำวัตรเช้า จริงใหม่ ไม่ใช่ของเรา
 อีกร มันของกายของโลกนั่นเอง นี่ ที่นี้ตัวสัญญาคือ
 ความจำ สังขารคือความคิด ตัววิญญาณคือความรู้
 วิญญาณนั้นเกิดได้อย่างไร มันก็อาศัยรูปกระทบตา
 แสงนั่นเองกระทบตา จริงใหม่ รู้ทางตาเกิด เสียง
 กระทบหู รู้ทางหูเกิด กลิ่นกระทบจมูก รู้ทางจมูกเกิด
 รสกระทบลิ้น รู้ทางลิ้นเกิด เย็น ร้อน อ่อน แข็ง กระทบ
 กาย รู้ทางกายเกิด แม้แต่คิดนี่กธรรมารมณฺ์กระทบใจ
 ก็รู้ทางใจเกิด **เมื่อมันรู้แล้ว มันเข้าไปสู่ใจหมด เมื่อ
 มันเข้าสู่ใจ มันก็เกิดขบวนการอะไรเกิดขึ้น มันก็จำ
 มันจำแล้วมันก็มาคิด คิดตามกฎเกณฑ์ที่มันเรียนรู้มา
 โยมลองสังเกตตัวเองดู เวลาเราคิดอะไรขึ้นมาเนี่ย มัน
 ต้องเคยรู้มาก่อน หรือมันต้องมีกฎเกณฑ์ที่มันรู้มาก่อน**

เหมือนเราบวกลบคุณหารเลข ถ้าเราไม่เคยเรียนสูตร
บวกลบคูณหารเลข มันจะบวกลบคูณหารเลขตาม
สูตรนั้นใหม่ ไม่เป็น เห็นยัง

นี่ เพราะฉะนั้นสังเกตให้ดี เพราะฉะนั้นความรู้
มันเกิดจากรูปกระทบตา เสียงกระทบกับหู กลิ่น
กระทบจมูก รสกระทบลิ้น เย็น ร้อน อ่อน แข็ง
กระทบกาย แม้แต่คิดนึก ธรรมารมณ์นี้มันกระทบใจ
เพราะฉะนั้นการกระทบตรงนี้มันรู้ขึ้นมันก็จำ จำมันก็ไปคิด
คิดไปตามกฎเกณฑ์ทั้งหมดที่มันเรียนรู้มา เพราะนั้น
ถ้ามันเรียนรู้มาผิด มันก็คิดผิด มันเรียนรู้มาถูก มัน
ก็คิดถูก จริงใหม่ นี่

เพราะฉะนั้นความรู้นี้มันมาจากไหน ก็มาจาก
รูปกระทบตา รูปเราก็พูดให้ฟังแล้ว มันเป็นธาตุทั้ง ๔
เสียงก็เป็นธาตุลม ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นธาตุทั้ง ๔
เป็นของโลก ไม่ใช่ของเรา จริงใหม่ ที่ไล่ให้ฟังตั้งแต่
เกิดไป นี่ เมื่อมันไม่ใช่ของเรา รูป รส กลิ่น เสียง
สัมผัส มันมาสัมผัส มันเป็นธาตุ มันก็ไม่ใช่ของเรา
เมื่อไม่ใช่ของเรา ความรู้ที่เกิดขึ้นจะเป็นของเราใหม่

เป็นตัวเราจริงไหม ก็ไม่จริงนั่นเอง เมื่อไม่จริง ก็ป่วยการที่จะไปหลอกตัวเอง ว่าความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นของเรา เมื่อความรู้ไม่ใช่ของเรา ความจำที่เกิดตามขบวนการแห่งการรู้ขึ้นมา มันจะเป็นของเราไหม มันก็ไม่ใช่อีก เมื่อไม่ใช่ ความคิดที่ตามกฎเกณฑ์นั้นจะเป็นตัวเราเป็นของเราไหม ก็ไม่ใช่อีก เมื่อไม่ใช่ของเราไม่ใช่ตัวเรา ก็ป่วยการที่จะตามมันไป ป่วยการที่จะไปยินดี ป่วยการที่จะไปยินร้าย ป่วยการที่จะไปทุกข์กับมัน นี่ถ้าเราเห็นแจ่มอย่างนี้ ในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ชัดแจ้งในใจเราตลอดเวลา ความหลง มันก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ความหลงตั้งอยู่ไม่ได้ ความทุกข์ก็เกิดไม่ได้นั่นเอง

นี่ เพราะฉะนั้นใครที่ปรารถนาไม่ทุกข์ ก็ต้องหัดมาพิจารณาฝึกสติให้มาก สติไม่ใช่ฝึกแค่เดินจงกรม นั่งสมาธิ สตินั้นฝึกตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน ในภยานุปัสสนาสติปฏิฐาน ๔ ท่านกล่าวไว้หลายหัวข้อ อย่างเช่นอานาปานสติ กำหนดสติระลึกภูมหายใจเข้า ออก อันนี้เป็นอย่างหนึ่ง อิริยาบถปัพพะ กำหนดยืน เดิน นั่ง นอน สัมผัสัญญปัพพะ ท่านกล่าวไว้ ภิกษุ

ทั้งหลาย เธอจงทำความรู้สึกตัวทั่วพร้อม จะเดินหน้า
ถอยหลัง คู้เหยียด นุ่งสบงทรงจีวร กิน ดื่มน้ำ ทำ พุค
คิด อุจจาระ ปัสสาวะ ให้มีสตินั่นเอง โดยสรุปก็คือมี
สติตั้งแต่ตื่นนอนถึงลงนอน ทุกอิริยาบถ **แต่มันมี
เคล็ดลับตรงนั้นะ เวลาประพฤติปฏิบัติ ก็เลสมันก็
จะหลอกอีก มันจะเอาเราเข้าไปประพฤติปฏิบัติ เวลา
มันเอาเราเข้าไปประพฤติปฏิบัติ มันก็จะเครียด ปวด
หัวขึ้น** เคยเป็นไหม

เหตุนี้การเจริญสตินั้น เราต้องสอนตนเอง ที่
เราปฏิบัติธรรมทั้งหมด เราไม่ได้ปฏิบัติธรรมเพื่อยึดถือ
เราปฏิบัติธรรมเพื่อให้รู้แจ้งความจริงของสภาวะธรรม
ตรงนั้น ผลคือความปล่อยวางมันตามมา เหตุนี้
เวลาระลึกได้ก็ทำไป เผลอแล้วแล้วไป ระลึกได้ทำใหม่
ทำมันไป อย่างนี้ เต็มมันก็เต็มเต็มเอง ไม่ใช่จะต้อง
ทำให้ทุกก้าว พอทุกก้าวมันเลยเอาเราเข้าไปทำ พอ
เอาเราเข้าไปทำมันก็เลยหลงเกิด เพราะสภาวะธรรม
มันไม่ใช่เราไม่ใช่เขา นี่ **เพราะฉะนั้นทำอะไรทำเบา ๆ
สังเกตมัน เผลอแล้วแล้วไป ระลึกได้ทำใหม่ ทำให้
สม่ำเสมอ ไม่ต้องทำอุกฤษฏ์** คำว่าอุกฤษฏ์ ถ้าเกิน
พอดี มันก็ไม่ได้ผล

เหมือนพระโศณะ เดินจงกรมจนเท้าแตก ท่านก็พิจารณาว่าความเพียรท่านนี้อุกฤษฏ์ ไม่มีใครจะเสมอเหมือนแล้ว ท่านทำแล้วก็ไม่บรรลुธรรม แสดงว่ามรรค ผล นิพพานไร้แก่นสาร ไม่มี ท่านคงหมดวาสนา ท่านไปขอสีก ลาลิกขาตีกว่า พระพุทธเจ้า ท่านรู้วาระจิต ท่านก็ไปโปรด ท่านก็จึงถามว่า โศณะ สมัยฆราวาสเธอเคยเล่นพิณไหม เคยพระเจ้าข้า ก็พวกลูกคนมีเงิน เขาก็เล่นพวกนี้อยู่ ก็จึงถามขึ้นมาว่า เวลาสายพิณมันตึงมาก เธอเล่นแล้วเป็นไง มันก็ขาดพระเจ้าข้า มันหย่อนมาก มันก็เสียงไม่ไพเราะพระเจ้าข้า แล้วถ้ามันพอดี มันก็เสียงไพเราะดีพระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ โศณะ เธอจงปฏิบัติธรรมเหมือนเธอเล่นพิณเถิด ท่านโศณะก็เข้าใจ

เหตุนั้นในการแสดงธรรมครั้งแรก อัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าได้แสดงส่วนสุด ๒ ที่บรรพชิตไม่ควรเสพ นี้ ถ้าพูดแบบง่ายๆ ก็ทางตั้งกับทางหย่อน ทางกัมกับทางทำให้ตัวเองลำบาก ท่านแสดงถึงมัชฌิมาปฏิบัติ ทางสายกลาง ทางสายกลางท่านบัญญัติอีกคำว่าสายกลางบัญญัติออกคืออะไร คือมรรคองค์ ๘

เมื่อมันรู้แล้ว มันเข้าไปสู่ใจหมด
เมื่อมันเข้าสู่ใจ มันก็เกิดขบวนการอะไรเกิดขึ้น
มันก็จำ มันจำแล้วมันก็มาคิด
คิดตามกฎเกณฑ์ที่มันเรียนรู้อา

สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ
 สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ
 นี่ท่านแสดงออก

ที่นี้บางพระสูตรในพระไตรปิฎกท่านกล่าวแต่
 มรรค ๕ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ
 สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ท่านทำไมถึงกล่าวแต่ ๕ ท่าน
 กล่าว ๕ ก็คือ ๘ นั้นเอง เพราะกายกรรม วจีกรรม มา
 จากมโนกรรม เมื่อมโนกรรมคุมได้ เป็นกุศล ด้วย
 สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ
 สัมมาสมาธิ กายกรรมวจีกรรมก็เป็นกุศลนะ เพราะ
 จะนั้นพูด ๕ เท่ากับพูด ๘ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ
 สัมมาอาชีวะ นี่คือกายกรรม วจีกรรมนั้นเอง เพราะ
 จะนั้นฝึกฝนอบรมจิต เมื่อได้แล้ว กรรมทั้ง ๓ คือ
 กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม มันก็ถูกต้องนั้นเอง

เหตุนี้ให้เราเข้าใจให้ถูก ท่านแสดงธรรมครั้งแรก
 แรกสุด คือมัชฌิมาปฏิปทา ที่นี้ถ้าพูด ๘ มันก็อาจ
 จะจำลำบากหน่อย อาตมาก็บอกพูดง่ายๆ พูดข้อเดียว
 มัชฌิมาปฏิปทา หมายความว่า เราประพฤติปฏิบัติ

ให้ตรงต่อเหตุปัจจัย สภาวธรรม ณ ขณะนั้นนั่นเอง
 นั่นละ คือตัวมัชฌิมาปฏิปทา ถ้าอธิบายอีกนิตหนึ่ง
 การที่จะประพฤติปฏิบัติให้ตรงต่อเหตุปัจจัย พอดีต่อ
 เหตุปัจจัยนั้น มันต้องอาศัยสัมมาทิฏฐิจริงใหม่ คือ
 ความเห็นชอบ คือตัวปัญญา นั่นเอง เมื่อตัวปัญญามันเกิด
 มันอ่านเหตุปัจจัยนั้นออก มันจึงดำริที่จะ
 กระทำออกมาตรง ไซ้ใหม่ มันจึงพูด จึงกระทำได้ตรง
 เพราะฉะนั้นเมื่อเราทำตรงตามเหตุปัจจัยนั่นเอง ตาม
 สภาวธรรมนั่นเอง นั่นละคือมัชฌิมาปฏิปทานั่นเอง
 นี่อันนี้ง่าย ๆ ๘ ข้อ ย่นลงเหลือ ๑ ต้องใช้สติปัญญา
 วิจัยอยู่ตรงนั้น พินิจพิจารณาอยู่ตรงนั้น

การปฏิบัติธรรมเราฝึกสติเพื่อให้สตินั้นมาตั้งมั่น
 ที่กายที่ใจ หรือที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฝึกสมาธิ
 เพื่อให้มันมาตั้งมั่นที่กายที่ใจ หรือที่ตา หู จมูก ลิ้น
 กาย ใจนั่นเอง เมื่อสติสมาธิตั้งมั่นที่ตา หู จมูก ลิ้น
 กาย ใจแล้ว สิ่งใดมากระทบ มีผัสสะเกิดขึ้นเมื่อไร
 เมื่อมันยังมีความหลง มันย่อมแสดงความทุกข์ออกมา
 จริงใหม่ เมื่อมันแสดงความทุกข์ออกมา สติ สมาธิ
 ที่ฝึกไว้แล้ว สิ่งเกิดลังกาอยู่ มันย่อมเห็นตัวทุกข์

ยอมสาวไปหาอะไรเป็นเหตุให้ทุกข์ มันก็ย้อนไปพิจารณา
พิจารณา ย้อนพิจารณาอะไรเป็นเหตุ เมื่อมันย้อน
พิจารณาหาเหตุหาผล มันเห็นเหตุแล้วความทุกข์มันก็
ดับ นั่นล่ะเรียกว่าปัญญามันเกิด **ปัญญาไม่ได้เกิดจาก
การนั่งสมาธิ ทำสมาธิแล้วให้มันเกิดเอง ปัญญาต้อง
พาออกก้าวเดิน** ต้องสอน ต้องสังเกตสังกาศพิจารณา
สภาวะธรรมในกายใจเรานี่เรื่อยๆ ไม่ใช่ นั่งแล้วมันจะเกิด

**ถ้านั่งมุ่งต่อความสงบ ความมุ่งต่อความสงบ
มันก็สงบหน้าเดียว แต่มันไม่รู้ตัวมัน** ไม่รู้จักตัวมัน
มันสงบไม่มีกิเลสก็จริง แต่ความรู้แจ้งในสภาวะธรรม
นั้นยังไม่เกิด เมื่อไรที่มีสิ่งกระทบขึ้นมา มันคุมไม่ได้
มันก็เกิดขึ้นมาให้เห็นนั่นเอง นี่ เพราะฉะนั้นท่านจึง
กล่าวไว้ บริสุทธิด้วยปัญญา หลุดพ้นด้วยปัญญา สติ
สมาธิเป็นแค่บาท เป็นแค่ฐาน ให้ปัญญาออกก้าวเดิน
นั่นเอง เมื่อปัญญาออกก้าวเดิน คลี่คลาย พินิจ
พิจารณาสภาวะธรรมทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เห็น
แจ่มแจ้งชัดแจ้งแล้วตามความเป็นจริงเมื่อไร ความหลง
ยอมตั้งอยู่ไม่ได้ ความหลงตั้งอยู่ไม่ได้ ความทุกข์ก็
เกิดไม่ได้นั่นเอง ความทุกข์เกิดไม่ได้ ความไม่ทุกข์
ก็ตามมาเป็นผลนั่นเอง

เหตุนี้การที่จะไม่ทุกข์ ก็ต้องอาศัยการเจริญสติ
สมาธิ ปัญญา ตั้งแต่ฝึกเบื้องต้น จนมันละเอียดเข้าไป
ตามดู ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าฝึกมันมีกำลัง
มันเป็นอินทรีย์ มันเป็นผลเมื่อไร มันตามเอง ไม่
ต้องบอกมัน มันตามทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มัน
ตามของมันอัตโนมัติ ท่านจึงกล่าวว่ามันเป็นอัตโนมัติ
สติปัญญาอัตโนมัติ มันจะคลี่คลาย มันจะตามของ
มันเอง มันเห็นตรงไหน เข้าใจตรงไหน ความหลง
ความยังไม่เข้าใจจุดนั้นก็ดับไป ไม่ต้องไปตามฆ่ากิเลส
คลี่คลายหาความจริงในจุดนั้นให้เจอ ถ้าเจอเมื่อไร
กิเลสมันหายไป ไม่ต้องไปละ ไม่ต้องไปฆ่า เหมือน
วันนี้มันมีตอยู่ ที่เราไม่ต้องไปทำลายความมืด เราจะ
เอาสวิงเอาถุงเอาอะไรมาใส่ความมืดใหม่ ที่เห็นกันอยู่
นี้เพราะอะไร เพราะไฟเปิดใช้ไหม จริงไหม

เหตุนี้ท่านตรัสไว้ ปัญญา โลกัสมิ ปัชโชโต
ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้นใน
กายใจ เห็นความจริงในกายใจแล้ว ความมืดคืออวิชชา
มันก็เกิดไม่ได้ มันหายไปเอง ไม่ต้องไปฆ่ามัน ไม่ต้อง
ไปทำลายมัน ไม่ต้องไปละมัน เรามีหน้าที่อย่างเดียว

เมื่อรู้เหตุรู้ผลว่าทำไมต้องปฏิบัติธรรม ดูเหตุผลว่ามันทุกข์หรือมันสุข เมื่อมันทุกข์มันสุข เราปรารถนามันใหม่ ถ้าไม่ปรารถนา จะประพฤติปฏิบัติอย่างไรไม่ทุกข์ สิ่งเกิดสิ่งกา พินิจพิจารณา แยกแยะ วิเคราะห์วิจัย มันไปเรื่อย ๆ ประพฤติปฏิบัติไปเรื่อย ๆ ให้เห็นความจริงของมัน เมื่อเห็นตรงไหน ความมืดตรงนั้นก็อยู่ไม่ได้ เมื่อเห็นจุดไหน จุดที่มืดมันก็อยู่ไม่ได้ มันหายของมันเอง เมื่อหายแล้ว ความไม่ทุกข์นั้นเป็นผลตามมาตรงนั้นเอง

เหตุนี้ในศาสนธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นสิ่งที่มีความค่า ถ้าพูดโดยสมมติว่าคุณค่า เป็นสิ่งที่มีความค่า คุณค่าไม่ใช่ต่อวัตถุ แต่คุณค่านั้นต่อจิตใจของมนุษย์และเหล่าสัตว์ เงินทองร้อยแสนล้าน ไม่สามารถซื้อความทุกข์ใจให้หายได้ จริงไหม แต่การประพฤติปฏิบัติรู้แจ้งในกายใจเรา เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกข์นั้นดับได้ เราไม่ได้ทำ แต่ความรู้แจ้งในความจริงนั้น ความหลงมันตั้งอยู่ไม่ได้ ความหลงตั้งอยู่ไม่ได้ ความทุกข์มันก็ตั้งอยู่ไม่ได้นั่นเอง มันเป็นผลตามกันมา

วันนี้ก็แนะนำ เราจะเรียกว่าธรรมะก็ได้ เรียกว่าความรู้ก็ได้ ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสั่งสมบารมีมา ๒๐ อสงไขยแสนกัป เพื่อมารู้แจ้งในใจท่านนั่นเอง เมื่อท่านรู้แจ้งในใจท่านแล้ว ท่านจึงนำศาสนธรรมคำสอนของท่าน บัญญัติออกมาเป็นภาษา มาสอนให้พวกเราได้รู้จักพิจารณา พิเคราะห์พิจารณา เดินตามรอยที่ท่านวางไว้เข้าไปให้รู้แจ้งในกายใจของเรานั้นเอง เมื่อเรารู้แจ้งในกายใจเราแล้ว ความพ้นทุกข์ก็อยู่ตรงนั้นนั่นเอง

การแสดงธรรมวันนี้ก็พอสมควรแก่เวลา ขอให้ญาติโยมทั้งหลายนำไปขบคิดพิจารณา ถ้าเห็นประโยชน์ก็เอาไปทำ ถ้าไม่เป็นประโยชน์ มันก็ดับไปทุกคำพูดอยู่แล้ว ไม่ต้องเดือดร้อนใจ การปฏิบัติธรรมไม่ใช่การทำให้เดือดร้อนใจนะ ก็ขอยุติแต่เพียงเท่านี้ ขอเจริญในธรรมทุกตนทุกคน เทอญ.

เวลาประพาศปฏินันท์ กิเลสมันก็จะหลอกอีก
มันจะเอาเราเข้าไปประพาศปฏินันท์
เวลามันเอาเราเข้าไปประพาศปฏินันท์
มันก็จะเครียด ปวดหัวขึ้น

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ

สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม

อ. พล จ. ขอนแก่น

ประวัติโดยสังเขป

การศึกษา

- ปี ๒๕๒๙ สำเร็จปริญญาตรี แพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (แพทย์ มข. รุ่น ๗)
- ปี ๒๕๓๕ สำเร็จแพทย์เฉพาะทาง สาขาจักษุวิทยา จากคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

รับราชการ รักษาการผู้อำนวยการโรงพยาบาล
พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ก่อนลาออกมาอุปสมบท

มูลเหตุแห่งการอุปสมบท

เริ่มต้นปฏิบัติธรรมกับชมรมพุทธฯ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น ที่ถ้าศรีแก้ว อ. ภูพาน จ. สกลนคร ซึ่งมีท่าน
พระอาจารย์สุวจน์ สุวโจ เป็นพระอาจารย์ผู้ฝึกสอน
ก่อนกลับจากวัดท่านพระอาจารย์สุวจน์บอกว่ามีของเก่า
ให้ตั้งใจปฏิบัติ หลังจากกลับมาก็ได้ตั้งใจปฏิบัติจนครบ
๑ ปี เกิดความเชื่อมั่นว่าศาสนาพุทธมีอยู่จริง สามารถ
ปฏิบัติได้จริง แก่ทุกข์ในใจเราได้ แน่ใจตนเองว่าจะไม่
เปลี่ยนศาสนา มีศรัทธาอยากจะทำ

แต่เมื่อพิจารณาเหตุปัจจัยหลายๆ ด้าน เห็นว่า
ยังไม่พร้อม จึงกราบเรียนหลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวโร
ท่านบอกว่าให้กรรมตัดสิ้น จึงได้ปฏิบัติธรรมเจริญ
สติสัมปชัญญะมาตลอด ต่อมาได้มีโอกาสดูแลหลวงปู่
เทสก์ เทสรังสี จนกระทั่งช่วง ๒ ปีสุดท้ายของท่าน
ที่ได้มาพำนักที่ถ้าขาม อ. พรรณานิคม จ. สกลนคร

ท่านเมตตาสอนหลายอย่าง จนกระทั่งท่านมรณภาพแล้ว จึงได้ลาออกจากราชการมาอุปสมบท

ช่วงงานศพหลวงปู่เทศก์ ท่านพระอาจารย์สุวัจน์ สุวโจ กลับจากอเมริกา ได้มาที่ถ้ำขาม จึงกราบเรียน ท่านว่าจะบวช ท่านบอกให้บวชไปอยู่กับท่าน แต่พระอาจารย์ได้รับปากกับหลวงปู่ประสิทธิ์ก่อนแล้ว

การอุปสมบท

พระอาจารย์วิชัยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ (อายุ ได้ ๓๕ ปี) เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้ตั้งสัจจะมั่นคงไม่ไปไหนเพื่อยุบบำเพ็ญสมณธรรม กับหลวงปู่ประสิทธิ์ ถาวโร วัดถ้ำยายปริก จนกว่าท่านจะมรณภาพ จนเมื่อหลวงปู่มรณภาพวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ พอตันเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ท่านได้กลับบ้านเกิดที่เมืองพล จ.ขอนแก่น เพื่อโปรดยอมบิดามารดาซึ่งอายุมากแล้ว (๘๐ กว่าปีทั้งคู่) เพื่อเป็นการทดแทนคุณนุภาพาริ โยมบิดามารดาได้ถวายที่ดินจำนวนประมาณ ๔๒ ไร่ ให้สร้างวัด จึงได้เริ่มสร้าง “**ที่พัทสงฆ์ป่าวิเวกลิขาราม**” และอยู่จำพรรษา ที่นี้ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

มันจริงโดยสมมติกรรมลัทธิ
แต่โดยสภาวะธรรมตรงนั้น
มันเป็นของโลกชดๆ
ไม่ใช่ของเรา

www.wiweksikkaram.org

Facebook : สถาบันปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม

Facebook : คณะศิษย์พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ

www.kanlayanatam.com